

Dr. Bíró Domokos laudációja

A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tiszteletbeli professzori címe, 2019

„Dr. Bíró Domokos egyik jellemző példája annak a tudományban mélyen hívő, önzetlen tudósnemzedéknek, amely nap mint nap azt bizonyítja, hogy a szűkös finanszírozás ellenére még mindig lehet sokkal jobban is teljesíteni. Hiszi és vallja, hogy az értékteremtő tudományos tevékenység alapfeltétele a tehetség, és a szakmai felkészültség mellett, a becsülettel végzett tudományos munka”, hangzott el azon az ünnepi rendezvényen ahol megkapta a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét 2016-ban. Nos, ezek után csupán az a kérdés, hogy mit is lehetne ehhez még hozzátenni. Hisz, mindannyian ismerjük elkötelezettségét, és azt, hogy a nehézségek ellenére is töretlen lelkesedéssel dolgozik a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemért, azért, hogy a jelenkori erdélyi magyar tudomány bizonyítani tudja, van helye a nagyvilágban. Persze ez ma már mindenkinek nyilvánvaló, elvégre a munka beérett, több díjjal is jutalmazták, de ezek közül is kitűnik a 2011-ben átvett a Magyar Tudományos Akadémia Arany János-díja, amit kimagasló tudományos eredményeiért kapott. Nos, mindez újra és újra bizonyítja, hogy egy székely kisfaluból Felsőboldogfalvából indulva is lehet valaki sikeres, mert olyan elkötelezettséget, értékrendet hoz magával már gyerekkora óta, ami ennek előfeltétele.

Pedig volt idő, amikor ez nem volt ennyire nyilvánvaló. Hiába a jeles eredménnyel elvégzett jászvásári egyetem, és hiába az ennek nyomán elkezdett, nagyon ígéretes egyetemi tanári karrier, a marosvásárhelyi Pedagógia Főiskolán, mert ennek kényszerű megszűnése – átalakulása után elkezdődött az ott tanító magyar anyanyelvű tanárok kálváriája. Tudástól, tehetségtől, elért tudományos eredménytől függetlenül, kit egyszerűen kitétek az útra, kit lefokoztak középiskolai tanárnak. Ebben a tekintetben neki szerencséje volt, ekkor váltott, és kutató fizikus lett, akit csakis a saját elért eredményei menthettek meg a többiek sorsától. Ekkor kezdett vékonyréteg fizikával, nevezetesen a reaktív mágneses porlasztással foglalkozni, megérteni magát a jelenséget és saját berendezést építeni. Ebben az időben ismertem

meg Őt, mint egy olyan elkötelezett tudóst, aki teljesen beleéli magát a választott terület buktatóiba. Abból bizony nem kevés jutott neki, mert erdélyi jó szokáshoz híven mindent maga csinált. Elméletet, berendezést, technológiát és nem utolsó sorban a kötelező anyagvizsgálatokat. Így őrzöm első találkozásunk emlékét, amikor azt szerettem volna megérteni, hogy a több tízszeresen túlméretezett porlasztó berendezése, miért megy tönkre teljesen hektikusan, majd pedig azt, hogy miért nem tudja megismételni a találmásra sikeres kísérleti eredményeit. Csak ekkor döbbsent, döbbsentünk rá, hogy mennyi feltétel hajszálpontos ismerete, ellenőrzése szükséges a sikeres eredményekhez. Ez a munka, alázatosságra, következetességre nevelte, vagy tán mindez már megvolt benne, és a feladat csak felszínre hozta. Nem tudom, de a lényeg úgyis az, hogy milyen ember lett. Egyetemünk szempontjából talán nagyon is jól példázza ezt a következő történet. Történt, hogy miközben a Pedagógiai Főiskola jogutódjának a Petru Maior Egyetemnek egyik, oktatásra nem igen használt fizika laboratóriumában, másoktól teljesen elfeledve dolgoztunk, egy tokiói egyetemi professzor látogatta meg az egyetemet és ezt a termet is. Kicsit körülnézett, fényképezett, kérdezősködött, majd mindezt félévente többször megismételte. Utóbb diákjait, hallgatóit is magával hozta. Csendben nézelődtek körül, hümmögtek majd jött a következő látogatás és így tovább. Egyszer csak meghívták Bíró tanár urat, tenne egy látogatást a világ első 100 egyeteme között rangsorolt TITECH nukleáris fizika intézetébe. Ezután pedig se szeri se száma nem volt az ajándék eszközöknek, berendezéseknek. Mindezt pedig, az összességében több mint 1 millió USD-t meghaladó adományokat úgy küldték, hogy a szállítási díjakat is biztosították, mindaddig, amíg egyik szállítmány esetében fel nem merült annak a lehetősége, hogy nukleáris gyorsítónál is lehet egyik ajándék eszközt használni, ezért saját költségen kellett visszaszállítaniuk az egész több tonnás csomagot. Valószínű valahol valakit jól megdicsérhettek. Feladat megoldva, nem kell ezt a fránya Sapiientiát többé olyan japán eszközökkel fejleszteni. Halkan viszont csak annyit jegyeznék meg, hogy vannak, akik még mindig nem tudják, milyen kitartó, mondhatnám akár azt is, hogy akaratos tud lenni mifelénk egy elkötelezett kolléga, ha tudja, hogy igaza van. Mert Bíró Domokos mindeközben és ezeknek az eszközöknek, valamint az MTA MFK-tól kapott elektronmikroszkóp segítségével megteremtette az anyagtudományban a nanotechnológiák közé

sorolt nanoszerkezetű vékonyréteg kutatási infrastruktúrát. Ma erre, valamint az itt elért eredményekre nyugodtan büszkék lehetünk mindannyian.

Végül pedig engedjenek meg egy személyes mondatot. A vele való kapcsolatot én úgy éltem meg, mint a grúz származású matematikus Gamkrelidze, aki a Pontryaghinnel való közös munkájuk kapcsán mondta a következőket: „Életem tele volt elvesztegetett lehetőséggel, de egy lehetőséget nem szalasztottam el, találkoztam Pontryaghinnel”. Nos, kedves Domokos, engedd meg, hogy itt nyilvánosan is elmondjam: számos dolgot másként látok, másként teszek amióta megadatott, hogy találkozzunk. Az Isten áldjon.

Dr. Dávid László,
a Sapientia EMTE rektora